

Oponentský posudek k habilitační práci

Ageus. Budování chrámu v Judsku perské doby. Český ekumenický komentář ke Starému zákonu 37

Autor: Mgr. Jan Rückl, Ph.D.

Posudek vypracovala doc. RNDr. Ivana Vlková, Th.D.

Žánr a struktura předložené práce

Posuzovaná publikace je součástí započaté ediční řady Český ekumenický komentář ke Starému zákonu, vydávané Českou biblickou společností. Jako taková respektuje požadavky editorů, kladené na jednotlivé svazky této řady. Ta usiluje o představení původních biblických komentářů z pera českých odborníků, které by zohledňovaly stav současného kritického bádání a zároveň by byly obecně srozumitelné i širšímu publiku. Navzdory tomu, že editoři v předmluvě, kterou je vybaven každý svazek zmíněné edice, slibují komentáře „středního“ typu, v tomto případě se čtenáři do rukou dostává velmi detailní dílo, které vykládá dvě kapitoly nepříliš rozsáhlé biblické knihy vyčerpávajícím způsobem. Navzdory odbornému obsahu však lze s povděkem konstatovat, že autor knihy se vyjadřuje natolik srozumitelně, že ani čtenář nebiblista by neměl mít problém sledovat předkládanou argumentaci, pokud se na text dostatečně soustředí.

V knize o rozsahu 247 stran lze po předmluvě editorů postupně nalézt: obsah a seznam zkratk, část věnovanou obšírnému *Uvedení* do tematiky (s. 17–54) a následně i samotný komentář ke čtyřem perikopám biblického textu nazvaným: Ag 1,1–15a *Čas jít a stavět chrám* (s. 57–135); Ag 1,15b – 2,9 *Sláva chrámu* (s. 136–163); Ag 2,10–19 *Nečistota lidu, založení chrámu a požehnání* (s. 164–196); Ag 2,20–23 *Zerubábelovo vyvýšení* (s. 197–222). Na závěr je kniha opatřena seznamem literatury (líbilo by se mi, kdyby byl strukturovaný, nicméně uznávám, že je to otázka osobní preference) a rejstříkem odkazů.

V části označené jako *Uvedení* je čtenář nejprve seznámen s koncepcí předkládaného komentáře, která se oproti jiným svazkům zmíněné řady vyznačuje výraznější snahou o zachycení znění, které by mohlo být starším než všeobecně rozšířený masoretský text doložený středověkými rukopisy. Komentář i pracovní překlad biblického textu tedy chce záměrně reflektovat stadium textu, do kterého ještě nebyly – dle názoru autora – zapracovány některé glosy.

V rámci *Uvedení* se autor dále zabývá otázkou vzniku a utváření knihy Ageus. Hlásí se přitom k hypotéze, dle které kanonickému textu předcházela sbírka prorockých věštb, které byly následně redaktorem spisu využity a opatřeny narativním rámcem. Autor komentáře se na tomto místě důkladně zabývá i otázkou datace jednotlivých věštb a dobou, kdy kniha jako taková vzniká. Dochází k závěru, že Ageus působil spíše v době Dareia I. než Dareia II., a redakčně byl spis zpracován nedlouho poté. Autor komentáře se rovněž přiklání k názoru, že aktuální pořadí věštb v kanonickém spise zřejmě neodpovídá chronologii, ve které byly původně vysloveny. Konkrétně věštba uvedená veršem 2,21 by mohla časově předcházet věštbě uvedené veršem 2,6. Konečně část *Uvedení* nabízí i důkladné pojednání o historickém kontextu, do kterého je Ageovo poselství zasazeno.

Části věnované vlastnímu komentáři biblického textu postupují víceméně dle úzu dané ediční řady. Úvodní oddíly jsou věnovány struktuře a formě příslušné perikopy, dále je nabídnut pracovní překlad textu, pak textové a překladové poznámky (v tomto případě velmi detailní), konečně výklad po jednotlivých verších a nakonec shrnující oddíly pokoušející se sumarizovat význam příslušných perikop.

Oproti jiným komentářům dané řady autor tentokrát příliš nedisktuje vymezení jednotlivých perikop, protože je považuje za jednoznačné díky datacím, kterými jsou opatřeny (1,1; 1,15b-2,1; 20,10; 2,20). Přiřazení druhé půlky verše 1,15 k následujícímu textu, by mohlo čtenáře překvapit, autor je však jaksí samozřejmé předpokládá. Své zdůvodnění nabídne v rámci výkladu 1,15a na s. 351, totiž má za to, že spíše úvod perikopy, nikoli její závěr, nabídne plné datum včetně příslušného roku.

Komentář neobsahuje celkový závěr, což je škoda. Jistěže vše podstatné pro pochopení textu knihy Ageus bylo řečeno v rámci *Uvedení* i při samotném výkladu. Přesto se domnívám, že zpětné shrnující ohlédnutí za poselstvím řečeného spisu by publikaci slušelo a zanechalo by ucelenější dojem.

Úroveň zpracování a způsob argumentace

Na všech místech publikace je patrné, že její autor je velmi dobře zorientován a obeznámen jak s dochovanými textovými svědectvími Ageova spisu, tak s dobovým kontextem i všemi reáliemi, které přispívají k hlubšímu pochopení poselství této biblické knihy. Má přehled o relevantní sekundární literatuře, potažmo o různých názorech badatelů. Nezatajuje čtenáři řadu interpretačních teorií a řešení, které sám nepreferuje. Vymezuje se k nim přitom srozumitelně a s respektem. Čtenáři je tak ponechána svoboda zvážít, zda se k autorovu vlastnímu názoru přikloní či nikoli. Ve většině případů považuji autorovo hodnocení konkurenčních interpretačních návrhů za střízlivé. Za ukázkově zdařilý považuji např. způsob, jakým je v rámci exkurzu *Literární jednota věštby Ag 1,2.4–11* (s. 119–22) kriticky zhodnocen přístup, který ke kompozici zmíněného textu zaujal ve své monografii M. Hallaschka.

Výkladové části vhodně zohledňují literární žánr „biblického komentáře“ a předjímají čtenáře, kteří v mnoha případech mohou přistupovat k četbě selektivně, nechtou komentář souvisle od začátku do konce a zajímá je pouze výpověď nějakého konkrétního verše či význam nějakého termínu. I v takovém případě je výklad jednotlivých veršů celkem srozumitelný, zvláště když autor neopomíná důsledně odkazovat na jiné verše, které již potřebný výklad nějakého motivu či slova poskytly.

Při četbě jsem zaznamenala pár nepřesností, na které upozorňuji:

- V případě Iz 6,3 (zmiňováno na s. 86) bych nehovořila o volání *cherubů*, nýbrž *serafů*.
- Mezi odkazy na biblické verše v druhém odstavci na s. 183 je zmíněn Neh 3,15 coby verš obsahující slovo עֲרֻבָּי. Předpokládám, že mělo být uvedeno spíše Neh 3,34; 13,15 a nedopatřením došlo ke zkrácení.

Celková hodnocení

Předloženou publikaci považuji za zdařilý počin a dílo svědčící o autorově erudici i schopnosti srozumitelně komunikovat biblické poselství svému publiku. Vřele práci doporučuji k dalšímu habilitačnímu řízení.

V Brně 22. 7. 2022

doc. RNDr. Ivana Vlková, Th.D.